

DE ÖVERTYGADE OCH DE LJUMMA. FLYKTINGOPINION, PARTIANHÄNGARSKAP OCH VÄRDERINGAR

MARIE DEMKER

Sammanfattning

Motståndet mot att ta emot flyktingar i Sverige har inte ökat under 2022, snarare minskat något. Frågan är fortsatt starkt partiskiljande. Partierna till höger har en klar majoritet av sympatisörer som vill minska flyktingmottagningen. Bland sympatisörerna till partierna i mitten och till vänster finns däremot ingen majoritet för att minska flyktingmottagningen. Andelen neutrala till förslaget att ta emot färre flyktingar har minskat kraftigt bland Kristdemokraternas och Moderaternas sympatisörer de senaste fem åren.

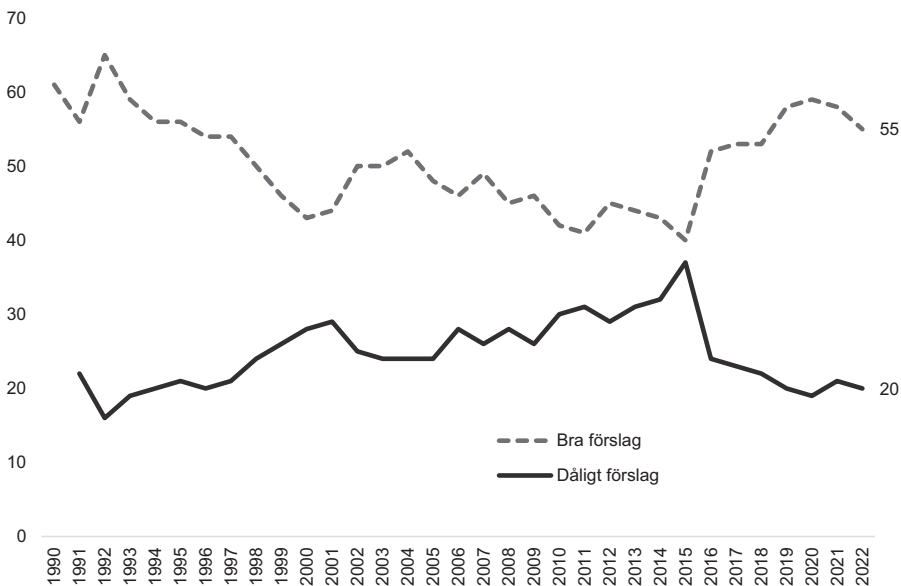
Sverigedemokraterna är det parti vars sympatisörer i störst utsträckning uttrycker att de är starkt övertygade partianhängare, tätt följda av Vänsterpartiets och Socialdemokraternas sympatisörer. I alla partiers sympatisörsgrupper, utom i Socialdemokraternas, är det också de mest övertygade anhängarna som starkast uttrycker respektive partis ståndpunkt ifråga om flyktingmottagning.

Flyktingmotståndet är generellt starkast bland de partisympatisörer som anser nationella traditioner och erfarenheter viktigast.

Svenskarnas attityd till att ta emot flyktingar har inte blivit mer negativ under 2022, snarare tvärtom. Under år 2022 svarade 55 procent att de tyckte att det var ett mycket eller ganska bra förslag att ta emot färre flyktingar och 20 procent svarade att det var ett mycket eller ganska dåligt förslag. Detta kan jämföras med år 2021 då 58 procent svarade att det var ett mycket eller ganska bra förslag att ta emot färre flyktingar, medan 21 procent angav att det var ett mycket eller ganska dåligt förslag. (Demker, 2022) Motståndet har minskat två år i rad men ligger fortsatt kvar på en nivå vi inte sett sedan första hälften av 1990-talet.

Flyktingfrågorna var inte i direkt fokus för valkampanjen 2022 som framför allt handlade om energiförsörjning och kriminalitet. Men flyktingmotståndet har heller inte för vana att öka under valår, vi får gå tillbaka till år 2002 för att hitta ett ökat motstånd just under ett valår. Och just det året var också integration och migration i fokus, det var i den valkampanjen som Folkpartiet (numera Liberalerna) lanserade sitt förslag om obligatoriskt språktest för invandrare som önskade bli svenska medborgare.

Figur 1 Svenska folkets uppfattning om förslaget att ta emot färre flyktingar, 1990–2022 (procent)

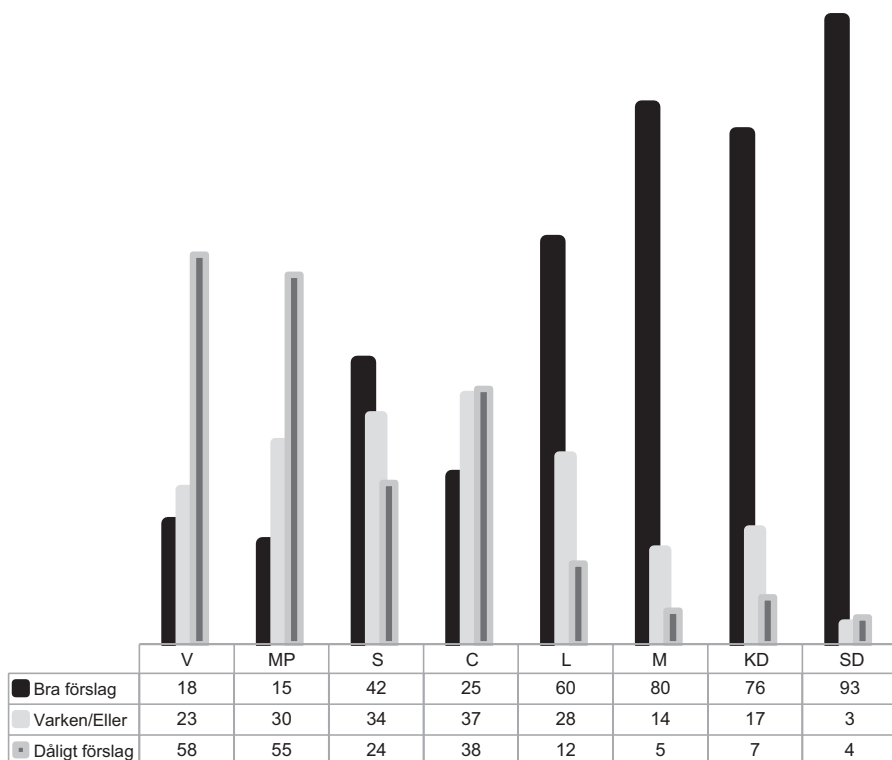
Kommentar: Förslaget som svarspersonerna tagit ställning till lyder 'Ta emot färre flyktingar i Sverige' med svarsalternativen 'Mycket bra förslag', 'Ganska bra förslag', 'Varken bra eller dåligt förslag', 'Ganska dåligt förslag' samt 'Mycket dåligt förslag'. Den redovisade andelen utgör andelen som svarat mycket eller ganska bra förslag. Endast personer som besvarat hela frågan är medtagna i procentbasen. Antal svars personer varierar mellan 1 512 och 8 389.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1990–2022.

Flyktingfrågorna är sedan en lång tid partiskiljande. Frågan har, trots att den representerar en annan politisk dimension än den klassiska ekonomiska vänster-högerkonflikten, kommit att bli en fråga som också följer vänster-höger-preferenserna bland medborgarna.¹ Bland partiernas sympatisörer är det Vänsterpartiets, Miljöpartiets och Centerpartiets sympatisörer som i lägst utsträckning stödjer förslaget att ta emot färre flyktingar. Socialdemokraternas och Liberalernas sympatisörer uttrycker ett starkare stöd, men det starkaste motståndet mot flyktingmottagning finns hos Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas sympatisörer.

Vänsterpartiets, Miljöpartiets och Centerpartiets sympatisörer är de som i störst utsträckning anser att förslaget att ta emot färre flyktingar är dåligt. Vid sidan av Sverigedemokraternas sympatisörer är det Kristdemokraternas och Moderaternas sympatisörer som i störst utsträckning anser att förslaget att ta emot färre flyktingar är bra. De sympatisörer som i störst utsträckning intar en neutral hållning till förslaget att ta emot färre flyktingar är Centerpartiets sympatisörer tätt följda av Socialdemokraternas sympatisörer.

Figur 2 Partiernas sympatisörers uppfattning om förslaget att ta emot färre flyktingar, 2022 (procent)

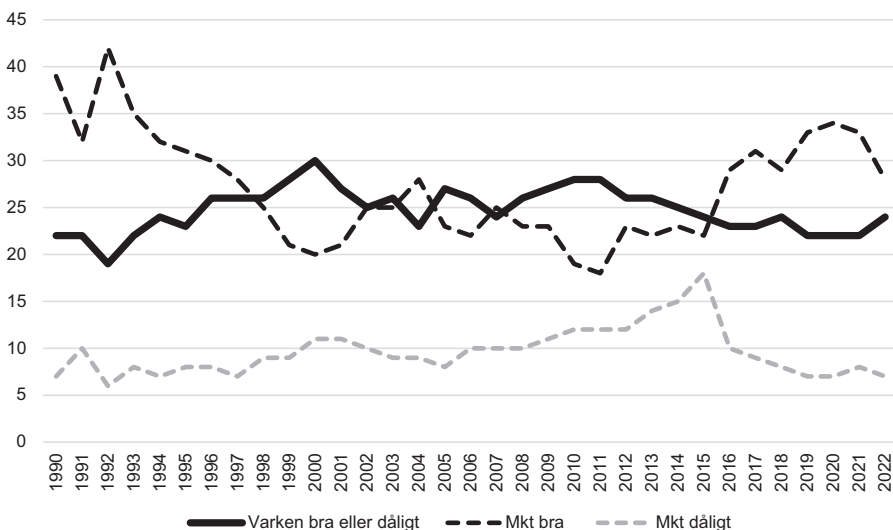
Kommentar: Förslaget som svarspersonerna tagit ställning till lyder 'Ta emot färre flyktingar i Sverige' med svarsalternativen 'Mycket bra förslag', 'Ganska bra förslag', 'Varken bra eller dåligt förslag', 'Ganska dåligt förslag' samt 'Mycket dåligt förslag'. Den redovisade andelen är hopslaget mycket bra och ganska bra samt mycket dåligt och ganska dåligt förslag. Svarspersonerna har fått ange vilket parti de tycker bäst om idag. Endast personer som besvarat hela frågan är medtagna i procentbasen. Antal svarspersoner var 8 389.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

De neutrala

Under de dryga trettio år som SOM-institutet har undersökt befolkningens attityder till att ta emot flyktingar i Sverige har det funnits en ansevärd grupp som inte haft en bestämd åsikt. Det är alla de som på frågan om det är ett bra eller dåligt förslag att ta emot färre flyktingar i Sverige svarat "varken bra eller dåligt förslag".

Figur 3 Andel i befolkningen som har en bestämd åsikt respektive en neutral uppfattning avseende förslaget att ta emot färre flyktingar i Sverige, 1990–2022 (procent)

Kommentar: Förslaget som svarspersonerna tagit ställning till lyder 'Ta emot färre flyktingar i Sverige' med svarsalternativen 'Mycket bra förslag', 'Ganska bra förslag', 'Varken bra eller dåligt förslag', 'Ganska dåligt förslag' samt 'Mycket dåligt förslag'. Den redovisade andelen utgör andelen som svarat mycket bra, mycket dåligt eller varken bra eller dåligt förslag. Endast personer som besvarat hela frågan är medtagna i procentbasen. Antal svars personer varierar mellan 1 512 och 8 389.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1990–2022.

Andelen som intar en neutral position ökar under hela 1990-talet. Samtidigt minskar andelen som bestämt vill ta emot färre. Sannolikt finns här en överströmning eftersom andelen som bestämt säger nej till förslaget att ta emot färre flyktingar endast ökar marginellt.

Under de första åren på 00-talet minskar istället andelen som intar en neutral position. Samtidigt ökar de som bestämt vill ta emot färre flyktingar. Men från och med mitten av 00-talet och fram till och med år 2010 ökar andelen som svarar varken eller. Samtidigt minskar andelen som bestämt vill ta emot färre flyktingar. Motståndet mot att ta emot flyktingar minskar både sett till att färre bestämt stödjer förslaget att ta emot färre och sett till att fler motsätter sig samma förslag.

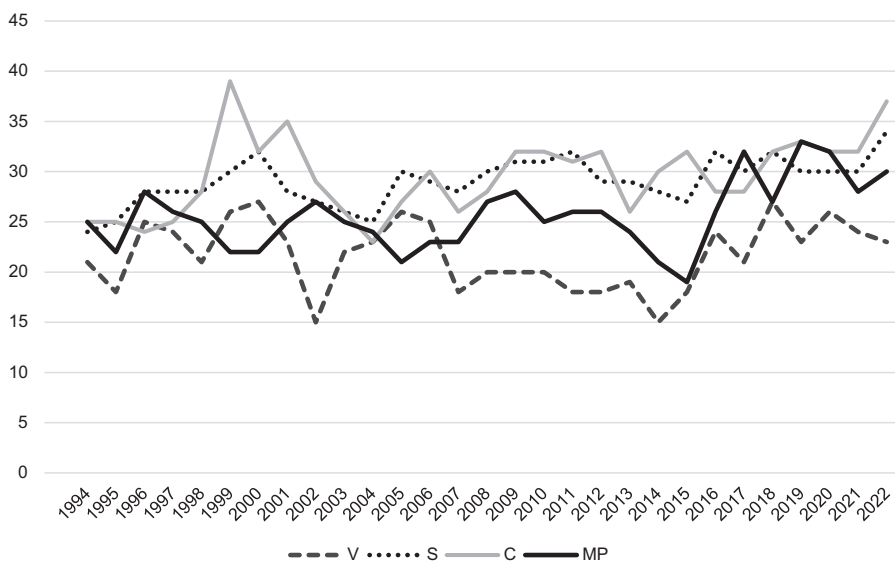
Men år 2011 börjar återigen de neutralas andel att öka. Parallellt ökar också den andel som bestämt motsätter sig förslaget att ta emot färre flyktingar. Andelen som önskar se färre flyktingar relativt stilla.

Från och med år 2016 förändras bilden dramatiskt. Andelen som bestämt önskar se färre flyktingar ökar kraftigt och ligger fortsatt idag kvar på en nivå vi inte sett

sedan tidigt 1990-tal. Samtidigt minskar också de som bestämt motsätter sig förslaget att ta emot färre flyktingar tydligt. Andelen neutrala planar ut på en lägre nivå än på många år. Det senaste året (2022) ser vi en liten ökning av andelen som intar en neutral position samtidigt som de bestämda både för och emot förslaget minskat något. Sannolikt är andelen neutrala en dagordningseffekt och/eller en mobiliseringseffekt. Utrymmet för en neutral uppfattning minskar när en fråga kommer högt upp på dagordningen och partierna mobiliserar sina sympatisörer.

Men vilka är då dessa som förhåller sig neutralt till förslaget att ta emot färre flyktingar? Med tanke på att de nationella SOM-undersökningarna har pågått i mer än 30 år, partier har kommit (och gått) och generationer har följt på varandra så får vi ju tolka tvärsnittsstudier med försiktighet. Men låt oss titta på partisympatierna hos dem som valt att inte bestämt sätta ned foten avseende förslaget att ta emot färre flyktingar.

Figur 4 Andelen bland sympatisörer till V, S, MP och C som intar en neutral position avseende förslaget att ta emot färre flyktingar, 1994–2022 (procent)

Kommentar: Förslaget som svarsalternativen tagit ställning till lyder 'Ta emot färre flyktingar i Sverige' med svarsalternativen 'Mycket bra förslag', 'Ganska bra förslag', 'Varken bra eller dåligt förslag', 'Ganska dåligt förslag' samt 'Mycket dåligt förslag'. Svarsalternativen har fått ange vilket parti de tycker bäst om "idag". Den redovisade andelen utgör andelen som svarat varken bra eller dåligt förslag. Endast personer som besvarat hela frågan är medtagna i procentbasen. Antal svarsalternativen varierar mellan 1 512 och 8 389.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1994–2022.

Om vi börjar med att undersöka mönstret bland sympatisörer till den nuvarande (2022) oppositionen i Sveriges riksdag, alltså Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Centerpartiet ser vi att sympatisörer till S och C generellt i större utsträckning förhållit sig neutralt än sympatisörer till V och MP. I figur 4 framgår att Vänsterpartiets sympatisörer tillhör de som i lägst utsträckning tillhör de neutrala medan Centerpartiets sympatisörer har högst sannolikhet att återfinnas i den gruppen. Miljöpartiets sympatisörer har följt Vänsterpartiets, men sedan 2017 har avsevärt fler av Miljöpartiets sympatisörer än tidigare hamnat i den neutrala gruppen. Socialdemokraternas andel ligger nära Centerpartiets under större delen av perioden.

Resultatet är inte oväntat eftersom Vänsterpartiet och Miljöpartiet under en lång följd av år varit de två svenska partier som både på väljararenan och den parlamentariska arenan tydligast agerat till stöd för en mindre restriktiv flykting- och invandringspolitik. Dock har även deras sympatisörer under perioden efter 2016 i något högre utsträckning intagit en neutral position. Motsvarande utveckling ses inte hos Socialdemokraternas eller Centerpartiets sympatisörer.

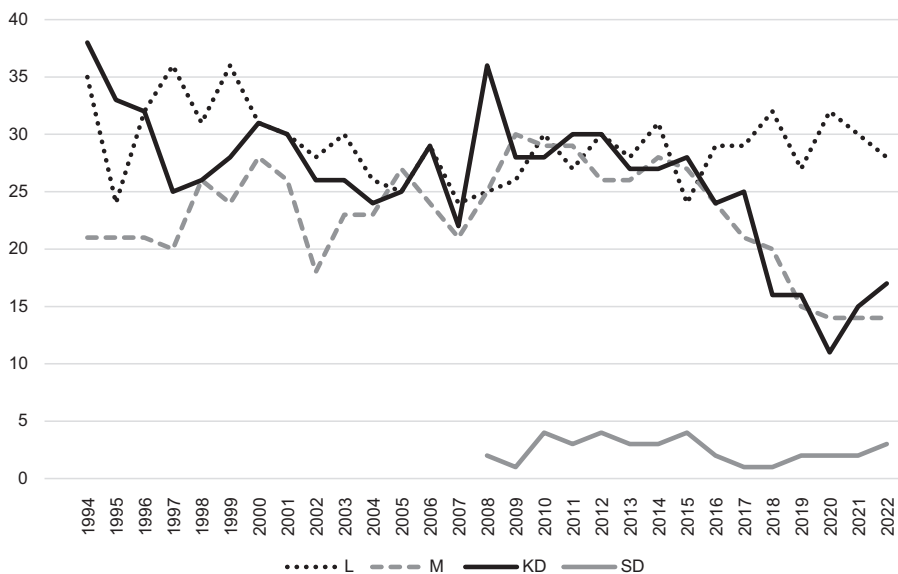
Om vi vänder blicken mot regeringspartierna och dess stödparti Sverigedemokraterna blir bilden en annan.

Bland Sverigedemokraternas sympatisörer råder ingen tvekan, de har en bestämd uppfattning. Folkpartiets/Liberalernas sympatisörer liknar ganska mycket Centerpartiets och Socialdemokraternas i det att en icke oansenlig del av sympatisörerna väljer att förhålla sig neutralt till förslaget att ta emot färre flyktingar. Under 00-talet och 10-talet fluktuerar andelen mellan 25 och 30 procent.

Men mer dramatisk är utvecklingen hos Kristdemokraternas och Moderaternas sympatisörer. Från att ha tillhört de med högst andel neutrala i flyktingfrågan har Kristdemokraternas sympatisörer blivit de mest övertygade. Och precis som för Sverigedemokraternas sympatisörer så är det färre flyktingar man vill ta emot. Förändringen inleds på allvar år 2015 varefter andelen neutrala sjunker klart under tidigare nivåer. Motsvarande utveckling inträffar parallellt bland Moderaternas sympatisörer. Efter år 2015 blir allt färre av de båda partiernas sympatisörer neutrala och allt fler intar en bestämd uppfattning.²

Resultatet är inte helt oväntat, men förändringen bland sympatisörer till Kristdemokraterna och Moderaterna är kraftig och parallell. Den tidigare moderatledda regeringskoalitionens partier (M, KD, L och C) har gått skilda vägar i migrationsfrågan och de kristdemokratiska och moderata sympatisörerna har följt sina partier på den vägen.³ Vare sig hos Centerns eller Liberalernas sympatisörer syns samma kraftiga förändring. I samband med att migrationsfrågorna blir allt mer centrala för väljarna så ser vi att också andelen neutrala bland sympatisörer till partier som profilerat sig som positiva till flyktinginvandring ökar (MP och V). Samtidigt minskar andelen neutrala kraftigt bland sympatisörer till de två borgerliga partier som intagit en restriktiv hållning till flyktinginvandring.⁴

Figur 5 Andelen bland sympatisörer till L, M, KD och SD som intar en neutral position avseende förslaget att ta emot färre flyktingar, 1994–2022 (procent)

Kommentar: Förslaget som svarsalternativen 'Mycket bra förslag', 'Ganska bra förslag', 'Varken bra eller dåligt förslag', 'Ganska dåligt förslag' samt 'Mycket dåligt förslag'. Svarspersonerna har fått ange vilket parti de tycker bäst om "idag". Den redovisade andelen utgör andelen som svarat varken bra eller dåligt förslag. Endast personer som besvarat hela frågan är medtagna i procentbasen. Antal svarspersoner varierar mellan 1 512 och 8 389.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 1994–2022.

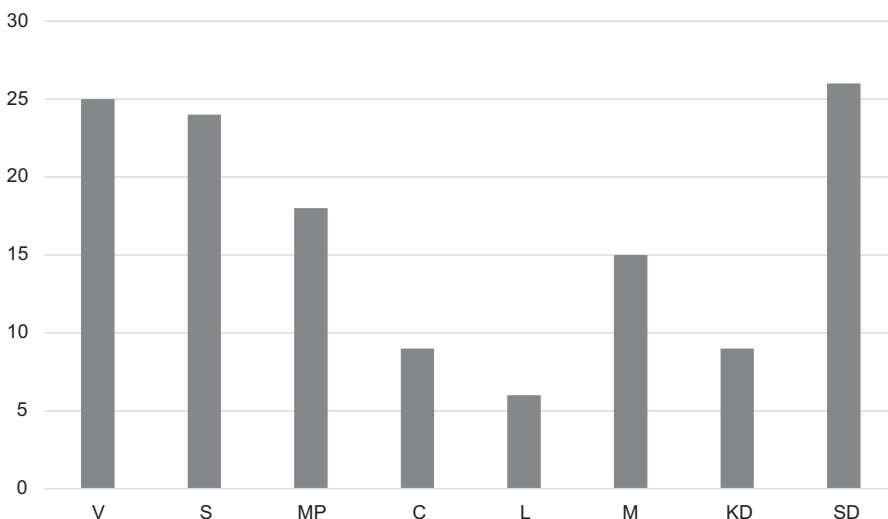
Övertygade partisympatisörer och mer tveksamma

Men partisympatisörer kan ha olika grad av närhet till sitt parti, en del anser sig vara mycket övertygade anhängare, andra lite mindre övertygade och ytterligare en del anger att de inte alls är anhängare av partiet. De sympatiserar bara med partiet i stunden. Graden av anhängarskap är ett mått också på närhet till partiets linje och ståndpunkter. Rimligen är de med stark övertygelse mer på samma linje som partiet i de flesta frågor än de som inte känner sig som anhängare.⁵ Graden av anhängarskap är därför en avgörande förutsättning för partiets strategiska förmåga, alltså förmågan att som sammanhållen organisation agera politiskt i relation till andra partier, medlemmar och potentiella väljare (Sjöblom, 1968). Instabilitet i partiidentifikation tenderar också att samvariera med instabilitet i partisystemet (Jensen, 1976). Partiets förmåga att manövrera i en instabil situation och bibehålla sin position villkoras därför av grad och kvantitet av anhängarskap hos sympati-

sörer. Politiska partier har stor makt att initiera eller reducera mobilisering kring centrala stridsfrågor i politiken, en bedömning som vilar på vilka konsekvenser agerandet får för den egna positionen och den egna sympatisörgruppen (Jensen & Thomsen, 2013; Demker & Odmalm, 2022).

Hur är det med övertygelsen hos partiernas sympatisörer och hur stor är andelen starkt övertygade anhängare bland partiernas sympatisörer?

Figur 6 *Andelen mycket övertygade anhängare bland partiernas sympatisörer, 2022 (procent)*

Kommentar: Svarepersonerna har fått ange vilket parti de tycker bäst om "idag" samt om de är 'mycket övertygade anhängare', 'något övertygade anhängare' eller 'nej, inte anhängare'. Den redovisade andelen utgör andelen som svarat mycket övertygad anhängare. Endast personer som besvarat hela frågan är medtagna i procentbasen. Antal svarspersoner är 12 344.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

Som framgår av figur 6 är det tre partier vars sympatisörer till mer än 20 procent är mycket övertygade anhängare: Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. Allra lägst andel mycket övertygade anhängare har Liberalerna, tätt följda av Kristdemokraterna och Centerpartiet. Noteras kan att inget annat parti har så stor andel mycket övertygade anhängare bland sina sympatisörer som Sverigedemokraterna.

Eftersom migrationsfrågorna varit högst upp på agendan under en följd av år är det rimligen ingen sympatisör som kan ha missat var det egna partiet står i den frågan. Och sannolikt har också de allra flesta själva tagit ställning då debatten och opinionsbildningen varit intensiv.

Hur förhåller sig då graden av anhängarskap till partierna till uppfattningen i flyktingfrågan? Hur ställer sig de övertygade anhängarna respektive de som inte alls uttrycker något anhängarskap till förslaget att ta emot färre flyktingar?

Tabell 1 Andel positiva till förslag om att ta emot färre flyktingar bland partiets mycket övertygade anhängare respektive sympatisörer utan anhängarskap, 2022 (procent)

	Mycket övertygade	Ej anhängare	Differens*
Vänsterpartiet	12	20	-8
Socialdemokraterna	34	44	-10
Miljöpartiet	9	22	-13
Centerpartiet	20	25	-5
Liberalerna	81	59	+22
Moderaterna	88	78	+10
Kristdemokraterna	83	76	+7
Sverigedemokraterna	95	90	+5

Kommentar: Förslaget som svarspersonerna fick ta ställning till lyder: 'Ta emot färre flyktingar i Sverige' med svarsalternativen 'Mycket bra', 'Ganska bra', 'Varken bra eller dåligt förslag', 'Ganska dåligt' samt 'Mycket dåligt förslag'. Den redovisade andelen är de som svarat mycket bra eller ganska bra förslag. Svarspersonerna har också fått ange vilket parti de tycker bäst om "idag" samt om de är 'Mycket övertygade anhängare', 'Något övertygade anhängare' eller 'Nej, inte anhängare'. Den redovisade andelen utgör andelen som svarat 'Mycket övertygade anhängare' respektive 'Nej, inte anhängare'. Endast personer som besvarat hela frågan är medtagna i procentbasen. Antal svarspersoner är 8 389.

*Minustecken = fler icke-anhängare än mycket övertygade anhängare anser det vara ett bra förslag att ta emot färre flyktingar.

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

I partiforskningen är den sk Mays lag om kurvlinjär skillnad en återkommande referens. Mays lag har tröskats fram och tillbaka i många undersökningar och innebär ungefär att partiets toppskikt och sympatisörer står för en mindre radikal ideologisk hållning än de som har uppdrag, är aktivister och starka anhängare. Många studier har försökt motbevisa den utan att lyckas fullt ut (t.ex. Van Holsteyn m.fl., 2017; Bäckersten, 2022). Forskning visar också att det finns anledning att tro att Mays lag har större betydelse för de gamla mass-partierna, till exempel socialdemokratiska partier. Förklaringen är att dessa partier inrymmer en relativt stor andel *medlemmar* som inte delar partiets offentliga hållning i olika frågor och i allmänhet står mer till vänster än både ledning och väljare. Eftersom alla partier tycks ha en viss andel av dessa *medlemmar* är det rimligt att tro att dessa, som Heute och Carty uttrycker det, ”utgör en motvikt till den (rationalistiska) Downsianska

benägenheten mot konvergensen” (Heute & Carty, 2012). I denna text diskuteras *anhängarskap* vilket inte kan jämföras med medlemmar, men genom fokus på dem som *själva uppger sig* vara starka anhängare är det rimligt att tro att vi fångar en liknande dynamik som den som återfinns bland partimedlemmar.

Bland de partier som utgör den nuvarande (2023) regeringskonstellationen (M, KD, L + SD) är de mycket övertygade anhängarna också väl samlade bakom partiernas linje att ta emot färre flyktingar. Bland Liberalernas anhängare är skillnaden jämförelsevis störst (22 procent) mellan mycket övertygade anhängare och de sympatisörer som inte ser sig som anhängare. De icke-övertygade sympatisörerna stödjer i lägre grad förslaget att ta emot färre flyktingar. Skillnaden är väntad, de mest övertygade är också de som stödjer partiets politik i den aktuella frågan.

Bland oppositionspartierna är det tre partier som profilerat sig som förespråkare av en mindre restriktiv invandringspolitik; V, MP och C. Bland Vänsterpartiets, Miljöpartiets och Centerpartiets mycket övertygade anhängare är följaktligen stödet för förslaget att ta emot färre flyktingar lägre än bland dem som ser sig som icke-anhängare.

Undantaget från regeln är Socialdemokraternas sympatisörer. Bland Socialdemokraternas sympatisörer uttrycker fler bland icke-anhängarna stöd för partiets restriktiva linje än bland de mycket övertygade anhängarna.⁶

Bland Socialdemokraternas mycket övertygade anhängare är det också en stor andel (35 procent) som intar en neutral position till förslaget att ta emot färre flyktingar. Det är den högsta andelen bland alla partiernas mycket övertygade anhängare.⁷ Och det är därmed i princip en lika stor andel bland de mest övertygade anhängarna som stödjer förslaget att ta emot färre flyktingar som den andel som intar en neutral position.

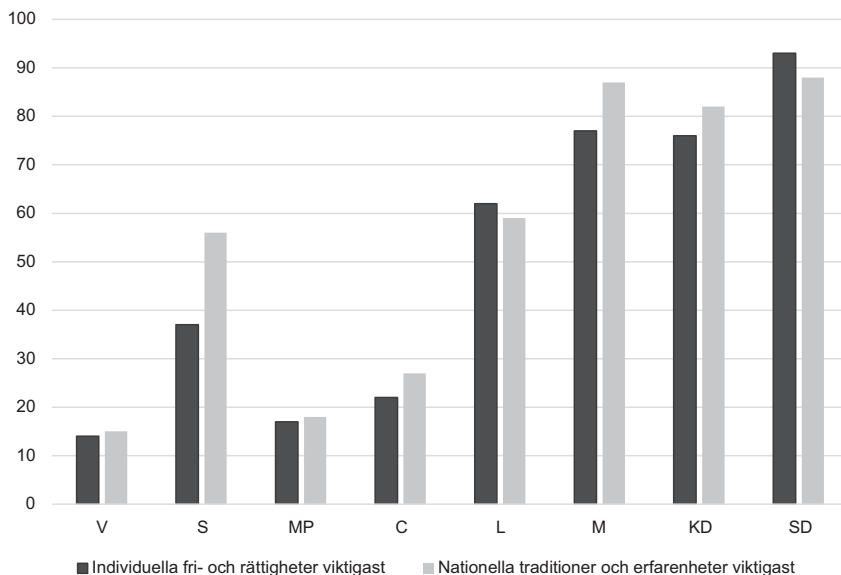
Vilka värderingar styr?

Partisympatisörer har inte samma uppfattning i alla frågor som partiet driver. En intern debatt är ett hälsotecken i alla partier. Över tid har dock just migrationsfrågorna blivit starkt homogeniserande inom partierna. Frågan har blivit så viktig i debatten och så genomlyst i partierna att sympatisörerna i allmänhet följer partilinjen. Som vi såg i tabell 1 finns det dock åtminstone ett parti vars övertygade anhängare inte tycks omfatta partilinjen; Socialdemokraterna. Finns det andra politiska dimensioner än vänster-höger som kan förklara ställningstagande i flyktingfrågan?

Migrationsfrågornas starka frammarsch i Europas politik har introducerat den politiska dimension som ibland går under namnet GAL-TAN⁸ på allvar. Ett grundläggande drag i den dimensionen är skillnad i synen på individ och nationell gemenskap. Nationalismen som politisk ideologi har återigen blivit relevant i Europa det senaste decenniet. Samtidigt har den politiska statusen för mänskliga rättigheter och individuella friheter i de flesta västeuropeiska länder också ökat

sedan 1980-talet. Migrationsfrågorna är i flera avseenden av en sådan karaktär att synen på individ och nation kan påverka uppfattningen. Ser vi då några skillnader i uppfattning om flyktningmottagning beroende på om partisympatisörerna anser individ eller nation vara viktigast?

Figur 7 Andel positiva till att ta emot färre flyktingar bland partiernas sympatisörer beroende på om de betonar individuella rättigheter eller nationella traditioner, 2022 (procent)

Kommentar: Förslaget som svarspersonerna fick ta ställning till lyder: "Ta emot färre flyktingar i Sverige". Den redovisade andelen utgör andelen som svarat 'Mycket bra' eller 'Ganska bra'. Övriga svarsalternativ lyder 'Varken bra eller dåligt', 'Ganska dåligt' eller 'Mycket dåligt förslag'. Endast personer som besvarat hela frågan är medtagna i procentbasen. Svarspersonerna har fått placera in sig själva på en skala som är femgradig där positionen ett (1) innebär att 'Individens rättigheter och friheter är viktigast' och fem (5) innebär att 'Nationella traditioner och erfarenheter är viktigast'. De redovisade andelarna utgörs av skalsteg 1+2 (individuella fri- och rättigheter viktigast) samt 4+5 (nationella traditioner och erfarenheter viktigast).

Källa: Den nationella SOM-undersökningen 2022.

I figur 7 framgår att det i nästan alla partier är bland de partisympatisörer som värdesätter nationella traditioner och erfarenheter högst som stödet för att begränsa flyktninginvandringen också är starkast (se även Demker, 2022: figur 8). Särskilt tydligt är det bland socialdemokratiska sympatisörer där skillnaden är nästan 20 procentenheter. Uppfattning i flyktningfrågan förklaras till icke försumbar del, även inom partierna, av uppfattningar kring individens rättigheter och nationella traditioner.

Åsikt om flyktingmottagning är inte bara en fråga om partisympati

De medborgare som väljer en neutral position ifråga om flyktingmottagande är i högre grad än de bestämda löst anknutna till sina partier. Och andelen medborgare som intar en neutral position har inte förändrats dramatiskt de senaste 30 åren. Det har däremot den partipolitiska sammansättningen av gruppen. Särskilt tydlig är att Kristdemokraternas och Moderaternas sympatisörer sedan 5–6 år blivit avsevärt mer bestämda i sin syn på flyktingmottagning och att de då intar en restriktiv hållning.

Vi har också noterat att Socialdemokraternas sympatisörer skiljer sig från övriga genom att det inte är i den mest övertygade gruppen anhängare som stödet är starkast för partiets ståndpunkt i flyktingfrågan (bra förslag att ta emot färre flyktingar). Det parti som inrymmer störst andel neutrala bland sina mycket övertygade partisympatisörer är också Socialdemokraterna.

Socialdemokraterna har en kärntrupp av sympatisörer som i lägre utsträckning än övriga sympatisörer stödjer partiets position i flyktingpolitiken. Det är dock inte självklart att ett parti alltid förlorar på att visa upp en tvetydighet i centrala frågor (Koedam, 2021). Om frågan är viktig eller oviktig för partiets kärna av sympatisörer avgör hur svår balansgången blir för partiet. Och den frågan har i nuläget inget svar. Är flyktingfrågan viktig så blir tvetydigheten i frågan svårare att kommunicera. Om flyktingfrågan är underordnad den dominerande ekonomiska dimensionen för sympatisörerna så blir det lättare att upprätthålla en oklar position.

Migrationsfrågornas ideologiska potential att splittra partiets sympatisörsgupper skall inte underskattas. Både Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet har relativt många sympatisörer som väljer ett neutralt alternativ i frågan om flyktingmottagning. För Socialdemokraterna, som både har en av de högsta andelarna mycket övertygade anhängare och samtidigt ett svagare stöd än andra partier bland dessa för sin ståndpunkt i flyktingpolitiken, kan frågan bli strategiskt knivig under den kommande mandatperioden.

Noter

- ¹ Redan för tio år sedan fanns ett sådant mönster, se Sandberg & Demker (2013).
- ² Den s k Decemberöverenskommelsen upplöses formellt av Kristdemokraterna (och direkt därefter av Moderaterna) den 9 oktober 2015. I november och december kommer flera regeringsbeslut, stödda av den borgerliga oppositionen, som kraftigt begränsar möjligheten till uppehållstillstånd och möjligheten att söka asyl i Sverige. Det är dock först i budgetomröstningen den 12 december 2018 som Decemberöverenskommelsens princip att låta störst block *exklusive Sverigedemokraterna* få igenom sin budget bryts. I juli 2019 åter sedan Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch lunch med Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson i syfte att bryta den politiska isoleringen i relation till SD.

- ³ För en partistrategisk analys av den processen, se Demker & Odmalm (2021).
- ⁴ Immigration/Integration blir det viktigaste samhällsproblemet bland medborgarna 2015–2020. Se <https://www.gu.se/sites/default/files/2023-04/1.%20Svenska%20trender%201986-2022.pdf>
- ⁵ För en diskussion om *partimedlemmars* starkare ideologiska identifiering med partiet jämfört med väljare, se Polk & Kölln (2019).
- ⁶ I augusti 2022 skrev Socialdemokraterna på sin hemsida under rubriken ”Vår politik” att ”Sverige ska ta emot sin andel av EU:s totala mottagande sett till vår befolknings storlek, inte mer”. Med tanke på att denna andel under en lång följd av år varit avsevärt högre än för övriga EU-länder måste det tolkas som att partiets linje är att ta emot färre flyktingar i kvantitativ mening. Se vidare <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/migration-asyll-och-flyktingpolitik> Läst den 11 april 2023.
- ⁷ Neutral position bland övriga partiers mest övertygade anhängare: V 18 procent, MP 26 procent, C 22 procent, L 11 procent, M 9 procent, KD 17 procent och SD 2 procent.
- ⁸ Green-Alternative-Libertarian vs Tradition-Authority-Nation.

Referenser

- Bjereld, Ulf & Marie Demker (2020). Utbildningens betydelse för åsikt om invandring och migrationspolitik. I Ulrika Andersson, Anders Carlander & Patrik Öhberg (red), *Regntunga skyar*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Bäckersten, Oskar H. (2022). May's law may prevail: Evidence from Sweden. *Party Politics*, 28(4): 680–690. <https://doi.org/10.1177/1354068821997398>
- Demker, Marie (2011). Framgång för Sverigedemokraterna trots en allt mer flyktinggenerös opinion. I Sören Holmberg, Lennart Weibull & Henrik Oscarsson (red), *Lycksalighetens ö*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Demker, Marie (2022) Individ eller nation? Värderingar som förklarar attityd till invandring. I Ulrika Andersson, Henrik Oscarsson, Björn Rönnerstrand & Nora Theorin (red), *Du sköra nya värld*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Demker, Marie & Pontus Odmalm (2022). From governmental success to governmental breakdown: how a new dimension of conflict tore apart the politics of migration of the Swedish centre-right. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 48(2): 425–440, DOI: 10.1080/1369183X.2020.1853906
- Haute, Emelie van & Kenneth Carty, R. (2012). Ideological misfits: A distinctive class of party members. *Party Politics*, 18(6): 885–895. <https://doi.org/10.1177/1354068810395058>

- van Holsteyn, Joop JM, Den Ridder, Josje M., & Koole A. Ruud (2017). From May's Laws to May's legacy: On the opinion structure within political parties. *Party Politics*, 23(5): 471–486. <https://doi.org/10.1177/1354068815603242>
- Jensen, Carsten & Jens Peter Frølund Thomsen (2013). Can party competition amplify mass ideological polarization over public policy? The case of ethnic exclusionism in Denmark and Sweden. *Party Politics*, 19(5): 821–840. <https://doi.org/10.1177/1354068811407605>
- Jenson, Jane (1976). Party Strategy and Party Identification: Some Patterns of Partisan Allegiance. *Canadian Journal of Political Science / Revue Canadienne de Science Politique*, 9(1): 27–48. <http://www.jstor.org/stable/3230869>
- Koedam, Jelle (2021). Avoidance, ambiguity, alternation: Position blurring strategies in multidimensional party competition. *European Union Politics*, 22(4): 655–675. <https://doi.org/10.1177/14651165211027472>
- Svenska trender (2023). *Svenska trender 1986–2022*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet. <https://www.gu.se/sites/default/files/2022-04/1.%20Svenska%20trender%201986%20-%202021.pdf>
- Polk, Jon & Ann-Kristin Kölln (2019). Parties' Ideological Representation in the Nordic Countries Comparing Party Voters, Members and Candidates. I Marie Demker, Knut Heidar & Karina Kosiara-Pederson (red), *Nordic Party Members. Linkage in troubled times*. Colchester: ECPR Press.
- Sandberg, Linn & Marie Demker (2013). Ökat motstånd mot flyktingar men starkt stöd för skäl till uppehållstillstånd. I Lennart Weibull, Henrik Oscarsson & Annika Bergström (red), *Vägskäl*. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.
- Sjöblom, Gunnar (1968). *Party strategies in a multiparty system*. Lund: Studentlitteratur.
- Socialdemokraterna (2022). Vår Politik: Migration, asyl- och flyktingpolitik. En reglerad invandring som fungerar. <https://www.socialdemokraterna.se/var-politik/a-till-o/migration-asyl--och-flyktingpolitik>
- World Value Survey Cultural Map version 2023. <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSNewsShow.jsp?ID=46ul>